

I en verden i megahastig forandring er det stadig vanskeligere at skelne mellem naturlige og kunstige forhold. Det synes Kirken også at have indset, eftersom man nu er begyndt at droppe forklaringer, der bygger på, at det naturlige er det gode og det kunstige det onde. Den seneste "redningsplanke" for dem, der insisterer på at fortsætte i de gamle termer, var Billings så naturlige metode. Som vi skal se rejser netop Billings metode en tsunami af netop moralske spørgsmål.

Prævention – Intention - Metode

Af Hans Christensen

Det er påfaldende, at hvis man i Den katolske Kirkes Katekismus, der for nylig udkom på dansk, slår op under stikordet "prævention", så henvises der til en paragraf på bare 7 linier samt et citat fra en rundskrivelse som forfatteren til katekismen selv har skrevet. Kun 7 linier ud af bogens ca. 700 sider om et emne, der har været diskuteret i mediernes headlines og i så godt som hver eneste kristen forsamling og familie jorden over. Hvad sker der? Det interessanteste er nok, at man i virkeligheden vælger at sige så lidt og i hvert tilfælde meget mindre, end man tidligere har sagt fra Roms side! Der står som følger: 2370 Den periodiske afholdenhed, metoder til fødselsregulering baseret på kvindens iagttagelse af sig selv og brugen af hendes ufrugtbare perioder er i overensstemmelse med moralens objektive kriterier. Disse metoder respekterer ægtefællernes legeme, opmuntrer ømheden mellem dem og fremmer opdragelsen til en ægte frihed. I sig selv slet er derimod "enhver handling, som, mens den ægteskabelige akt enten imødeses eller udføres eller fører mod sine naturlige følger, har til formål at gøre en undfangelse umulig eller være et middel dertil".

Det er interessant at konstatere, at det hidtidige anvendte begrebspar, som bestod af "det naturlige" contra "det kunstige" - "det naturlige", som det gode og tilladte, og "det kunstige", som det onde og forbudte -, af Johannes Paul II er blevet ændret til "iagttagelse" contra "handling". Nu vil man normalt definere en handling som en bevægelse, en aktion, udført for at få et ønske opfyldt; f. eks. et ønske om indsigt. Du må bevæge dig hen til stjernebikkerten og indstille den, hvis du vil have indsigt i fjerne himmellegemers bevægelser. Du må i det mindste tage en bog ned fra hylden eller søge på nettet. Det er vanskeligt, ja umuligt at forestille en iagttagelse af en kvindes frugtbarhedscyklus uden nogen form for forudgående handling.

Lad os som prototypen på en sådan iagttagende, tidligere kaldt naturlig metode, se på Billings metode, der altså alligevel forudsætter handling. Denne metode har i øjeblikket i visse katolske kredse herhjemme vældig vind i sejlene, ikke mindst på grund af, at metoden i bispedømmets officielle og husstandsomdelte blad til stadighed bliver meget – og efter min mening ensidigt – omtalt og lovprist af den ansvarlige redaktør.

Metoden går i korthed ud på, at man ved ovulationen (ægløsningen) kan konstatere en ændring i slimkonsistensen (viskositeten) i det sekret, der afsondres helt oppe i bunden af kvinden skede. For de fleste vil det være nødvendigt med en aktiv handling for at bringe slimet ud i lyset.

At udråbe Billings metode til at være ægte kristne pars svar på deres bønner om hjælp til en begrænsning af børneflokkens til et forsvarligt niveau er dybt problematisk, og rejser i hvert tilfælde en række spørgsmål af både teologisk, sociologisk og medicinsk art.

Driver Gud gæk med os?

Først, som altid, de teologiske:

Hr. og fru Billing gjorde først deres opdagelse omkring midten af 1900-tallet hos den australske urbefolkning. Der havde denne slimets gåde overvintret i generation efter generation.

Spørgsmålet er nu: Hvordan kan det være, at Vor Herre i århundrede har skjult en løsning på et åbenbart ret så brændende problem for Ham og Hans Kirke blandt disse indfødte for pludseligt at åbenbare den i vor tid? Hvorfor skulle vore forældre og bedsteforældre trækkes med ubrugelige temperaturmetoder og kalenderudregninger, når der åbenbart hele tiden har været en multi-stjernet løsning? Driver Gud gæk med sit folk?

Er Gud mon holdt op med at se på den gode vilje?

Et for Kirken måske endnu mere centralt spørgsmål drejer sig om dens troværdighed, når den prædiker moral. Spørgsmålet har været stillet af andre, sidst af Jakob Munck i K.O. 18/04 2007. Han fik ikke noget fornuftigt svar. Kirken har altid med henvisning til Jesu egne ord lært, at når det drejer sig om moral, så er det intentionen, der tæller, som den Vor Herre ser på. Gerningerne kan falde mere eller mindre heldige ud, men Gud ser på den gode vilje. Dette forhold gælder vel også på det seksuelle/forplantningsmæssige område. Hvis nu intentionen hos et ægtepar er, at et konkret samleje ikke skal føre til graviditet, så afhænger intentionens moralitet pludselig ikke længere af selve intentionen (ønsket om i et konkret tilfælde at nøjes med at udtrykke parrets intime fællesskab uden dermed at fornægte en generel accept af ægteskabets frugtbarhed), men af den metode, der anvendes for at det ønskede skal gå i opfyldelse. Det er oven i købet sådan, at én metode kan gøre intentionen moralsk forsvarlig, medens en anden metode gør intentionen moralsk forkastelig.

Et tankeeksperiment: Jeg har intentioner om at ombringe en anden person. Hvis jeg slår ham ihjel ved at overfodre ham, så han bliver overvægtig og får sukkersyge og dør deraf, så mildner det synet på min intention – at slå ham ihjel –, fordi jeg anvendte en mere "naturlig metode", end hvis jeg havde skudt vedkommende.

Kirken befinder sig i dette moralske dilemma bl.a. fordi Den tidligere har udtalt, at "enhver handling, der med forsæt forhindrer den ægteskabelig akt i at frembringe nyt liv, er en krænkelse af Guds lov og af naturen, og at den der foretager sig noget sådant begår en alvorlig synd".

Læs engang:

Pave Pius XI (+ 1939) erklærede i sin rundskrivelse *Casti Connubii* («Om det kristne ægteskab», 1930): »Da den ægteskabelige ret og dens brug efter sin natur er bestemt til at skænke børn livet, så handler alle de, som ved benyttelsen af deres ret med vilje berøver den ægteskabelige forbindelse dens virkekraft og bestemmelse, stik imod naturen og gør noget vederstyggeligt og i sig selv usædeligt ... enhver brug af ægteskabet, hvorved man med vilje og forsætlig berøver den naturlige ægteskabelige akt dens evne til at vække nyt liv, er brud på Guds og naturens lov, og alle, der gør sig skyldig heri, besmitter deres samvittighed med svær syndeskyld.«

Her er for alvor tale om vilje og fortsæt – altså det vi forstår ved intention.

Vi læser videre:

Pave Pius XII (+ 1958) bekræftede denne lære i sin *Tale til Jordemødre* (1951): »Vor forgænger ... gentog højtideligt den grundlæggende lov for den ægteskabelige akt og ægteskabelige forhold: ethvert forsøg fra ægteparrets side under den ægteskabelige akt... på at berøve den dens naturlige virkekraft og hindre, at der vækkes nyt liv, er umoralsk: ingen indikation eller nødvendighed kan ændre en handling, der i sit væsen er umoralsk, til en handling, der er moralsk og lovlige. Denne regel gælder i dag, som den gjaldt i går. Den vil gælde i morgen og altid, for det er ikke blot en menneskelig lovs påbud, men udtryk for en naturlig og guddommelig lov.«

Her er der i hvert tilfælde ikke tale om metodefrihed! Bastante udsagn har det med at trænge én op i en krog.

Ingen tillid til at menigmand vil kunne bære over med Læreembedets eventuelle fejltagelser!

At man i Rom i 1966 var fuldstændig klar over dette problem, kan man se af begrundelsen for mindretalsbetænkningen, som Paul VI valgte at følge, da han udarbejdede *Humanae Vitae*:

»Hvis kirken kunne tage fejl (med hensyn til dette problem), ville der kunne rejses tvivl om det ordinære læreembedes autoritet i moralske spørgsmål. De troende kunne da ikke have tillid til læreembedets fremstilling af moralsk belæring, specielt i seksuelle spørgsmål.« Spørgsmålet er ikke, om belæringen om fødselskontrol er »ufejlbar« (dvs. fri for fejltagelse) i overensstemmelse med de traditionelle kriterier for ufejlbarhed. »For hvis denne lære ikke i selve sit væsen er virkelig sand, så vil selve læreembedet forekomme at være tomt og nytteløst i ethvert moralsk spørgsmål.« Antagelsen synes her at være, at hvis kirken, eller en lignende moralsk institution, kan vise sig at tage fejl i dette vigtige spørgsmål, må dets bedømmelse i alle sager automatisk være upålidelige. (Citatet er taget fra McBrien: *Katolsk Tro gennem to Årtusinder*).

Det kan man vist kalde at trække i nødbremsen. Der er tale om forsøg på "damagecontrol", for "Huston, we have a problem."

Den lære vi uddrog af kommunismens fald var, at et autoritært system, der af frygt for at miste kontrol eller magt, begrundede handlinger og udsagn med systemets autoritet, er mere end tæt på at miste sin troværdighed med en kollaps til følge. Kirken kan nok ikke regne med at være nogen undtagelse. Lad os sætte vores lid til Helligåndens visdom!

Det skal ikke være for nemt.

En anden konsekvens af at give køb på præventionsspørgemålet, anfører Paul VI som det første i sin *Humanae Vitae* afs.17:

"Først må man være opmærksom på, at en sådan fremgangsmåde åbner en nem og bred vej for utroskab i ægteskabet og en almindelig forfladigelse af den etiske holdning. Man behøver ikke megen erfaring for at vide hvor skrøbeligt mennesket er og for at forstå, at mennesker har brug for en tilskyndelse til at være tro mod den etiske lov. Dette gælder især de unge, der påvirkes så stærkt af deres lidenskaber. Man skal ikke give dem et middel i hænde, der gør det nemt for dem at krænke loven. Man må ligefrem være bange for, at den mand, der har vænnet sig til at bruge svangerskabsforebyggende midler til slut mister respekten for kvinden, og uden at bekymre sig mere om hendes legemlige og sjælelige ligevægt ender med at betragte hende som et middel til egoistisk tilfredsstillelse og ikke længere som den livsledsager han skylder respekt og kærlighed."

Så meget for tilliden til lægfolket. Det skal ikke være for nemt! Netop Billing metode er i øvrigt blevet markedsført som en "nem metode".

Det forekommer mig i øvrigt at argumentationen i ovenstående citat svarer til, at en eller anden kunne finde på at foreslå, at man i Kanonisk Lov tilføjede en paragraf, der forbød mindreårige at medvirke ved kirkelige handlinger som messedrenge eller piger ud fra en

forudsætning (der er lige så urigtig som forudsætningen i citatet) om, at mindreåriges deltagelse som messedrenge/piger i sig selv skulle befordre pædofile overgreb.

Lægger vi større byrder på nogle par, end vi selv er parat til at løfte?

Men lad os nu vende tilbage til Billings Metode og de sociologiske aspekter.

Der er ingen tvivl om, at metoden lader sig anvende hos velordnede, regelmæssige, pæne, ressourcestærke par. Jeg har dog af egen erfaring måttet sande, at metoden ikke er helt let at sælge til almindelige, pæne vestligorienterede piger. Slimundersøgelse er i høj grad en unaturlig ting for de fleste. Selvundersøgelse i de nedre indre genitale regioner er noget, de fleste "pæne" piger står af på. Måske har Kirken her spændt ben for sig selv ved i århundrede at prædike, at "rene" piger ikke rører sig selv dernede. Man skal heller ikke være blind for, at de "videnskabelige" undersøgelser, der fremlægges i Billingens metodens favør, naturligvis opererer med et yderst selekteret materiale.

Der er imidlertid langt værre perspektiver, når Billings metode måles sociologisk.

Hvad gør et par, hvor den ene er langtidschauffør – eller hvor begge er det?

Hvad stiller vi op med skifteholdsarbejdere, hvis søvn og cyklus helt ud af kurs?

Hvad med trawlerfiskeren, der ligger tre uger oppe under Island (for at fiske sild til fastetiden i Sydeuropa) for derefter at være hjemme et par dage, inden han igen skal til søs?

Hvad skal vi stille op med hustruerne, der arbejder "i fisken", hvor det kolde arbejde giver evindelige små underlivsbetændelser, så udflåd er tegn på hvad som helst? Jeg kender de to sidste forhold indgående fra min tid som læge i et mindre vestjysk fiskersamfund.

Er vi helt sikre på, at vi ikke lægger større byrder på nogle par, end vi ikke selv er parate til at løfte?

Glemmer vi, at det var det, Jesus anklagede farisæerne for?

Hvad med de svageste grupper. De dårligt begavede. Skal et seksualliv være dem nægtet, eller skal de tåle den ydmygelse, det er, at andre skal undersøge dem regelmæssigt genitalt? Hvem skal vi pålægge den opgave? Jeg har kendt par, hvor et eventuelt barn til stor sorg for alle med sikkerhed ville blive tvangsfjernet ved fødslen. Glemmer vi mon, at vi er blevet pålagt af Vor Herre at tage vare på Hans mindste?

Lægevidenskaben bliver i højere og højere grad en del af vores dagligdag.

Lad os endelig se på nogle rent medicinske aspekter, der problematiserer Billings metode. Et af de sørgeligste patienteksempler, jeg husker fra min tid som praktiserende læge, var en ung HIV-positiv kvinde af afrikansk afstamning, der blev gravid. HIV-virus' angrebepunkt er vores immunsystem. Det lader patienten være fuldstændig åben for alle mulige opportunistiske infektioner. En ellers normal svampepopulation i skedevæggen kan f.eks. blomstre op og fuldstændig umuliggøre enhver tydning af vaginalsekretet. Faktisk kender en del kvinder til, at også banale forkølelser, som sætter sig i slimhinderne, kan påvirke de genitale slimhinder, som så i lighed med f. eks næseslimhinden producerer mængder af vandigt sekret.

Der anvendes i dag inden for lægevidenskaben et stigende antal lægemidler med mitosehæmmende eller lignende "kemo" effekt. En række af disse stoffer har som en

naturlig følge af deres behandlingsmæssige effekt den bivirkning, at de giver irreversible fosterskader.

Noget så relativt uskyldigt som en hudsygdom behandles i dag med et sådant lægemiddel. Hvem er parat til at anbefale en ung kvinde i langvarig behandling for hudproblemer udelukkende at stole på slimtydningens ufejlbarlighed?

Også det gamle frygtede stof thalidomid, der tilbage i 50'erne skabe frygtelige tragedier, er tilbage igen til behandling af visse kræftformer. Nu kunne man sige, at kræftpatienter, der i dag desværre også tæller mange relativt unge individer, må lide i afholdenhed. Dertil må svares, at netop disse medmennesker i meget høj grad har brug for trøst, varme og nærkontakt for stadigvæk at føle sig levende i et parforhold blandt andre mennesker. Skam få den, der med en moralsk begrundelse vil nægte dem det.

Afsluttende bemærkninger.

Kristendommen i dag befinder sig i en noget anden situation end i Pius XI's og Paul VI's dage. Den rest af skelnen mellem naturlov, som bestemt af Gud, og den menneskelige ødelæggelse af samme genkendes ikke længere. Den fascination af naturens orden, som renæssancemennesket fandt og fromt tilskrev sin skaber, blev i perioden op til vor egen tid sat på naturlovenes formler. Når vi udnytter disse formler, den viden, de gudgivne talenter, så ser mange dybt troende videnskabsmænd sig selv som medskabere i Guds skaberværk under udvikling – det har jo vist sig at skaberværket af mange grunde er ufuldkommen - ellers var der ingen grund til at bekende Kristi genkomst, fuldendelsen som i NT's billesprog er en ny himmel og en ny jord.

Jeg tror, at de få linier om fødselskontrol, vi finder i den nye tykke katekismus, meget sandsynligt er noget af det sidste, vi hører fra Rom i denne sag. Man vil nok snart holde helt op med at tale om emnet, som langsomt vil blive glemt, ligesom modstanden mod anæstesi til fødende kvinder (fordi der i 1. Mosebog står, at kvinder skal føde deres børn med smerte) og modstanden mod vaccinationer er blegnet med tiden.

Hans Christensen
21/05 2007